

Ikke-vestlige indvandrere på arbejdsmarkedet i Danmark, Norge og Sverige: Hvordan klarer Danmark sig?

Af Jens Bjerre, Laust Hvas Mortensen og Michael Drescher¹

I Danmark, Norge og Sverige udgør indvandrere fra ikke-vestlige lande en stigende del af befolkningen. Samtidig er beskæftigelsen for disse personer i alle tre lande betydeligt lavere end blandt indlandsfødte.

Men hvordan er ikke-vestlige indvandrere i Danmark integreret på arbejdsmarkedet sammenlignet med Sverige og Norge? Det undersøges i denne analyse, der sammenligner beskæftigelsen for personer født i Afghanistan, Bosnien-Hercegovina, Irak, Iran, Somalia, Syrien, Thailand og Tyrkiet, hvorfra der har været en betydelig indvandring til Danmark, Norge og Sverige.

Analysens hovedkonklusioner:

- For indvandrere fra Bosnien-Hercegovina, Iran, Irak og Syrien er forskellen i beskæftigelsen i forhold til indlandsfødte ("beskæftigelsesgab") større i Danmark end i Sverige og Norge. Sammenlignet med indlandsfødte er personer fra Bosnien-Hercegovina, Iran, Irak og Syrien hermed dårligere integreret på arbejdsmarkedet i Danmark end i Sverige og Norge.
- Ud af de undersøgte indvandringslande, er det kun blandt indvandrere fra Thailand, hvor beskæftigelsesgabets størrelse er mindre i Danmark end i Sverige og Norge.
- Særligt i Sverige reduceres beskæftigelsesgabets størrelse for personer fra fx Irak, Iran og Bosnien-Hercegovina i takt med opholdstiden, og indvandrere med lang opholdstid fra disse lande har generelt en bedre tilknytning til arbejdsmarkedet i Sverige end i Danmark og Norge.
- I alle tre skandinaviske lande er der et potentiale i at øge beskæftigelsen blandt ikke-vestlige indvandrere. Hvis indvandrere i Danmark fra Bosnien-Hercegovina havde samme beskæftigelse som i Norge, ville deres beskæftigelse være 16 procentpoint højere. Og hvis iranere i Danmark havde samme beskæftigelse som i Sverige, ville deres beskæftigelse være 8 procentpoint højere.

¹ Analysen danner sammen med publikationen *Indvandrere i Danmark 2016* baggrund for Danmarks Statistiks arrangement d. 9. december 2016 om *Indvandring i et komparativt perspektiv - Udlandsfødte i Skandinavien*, hvor professor Jon Kvist fra Roskilde Universitet holder oplæg. Analysen er i den forbindelse sendt til professor Jon Kvist forud for offentliggørelsen.

Kontakt:

Jens Bjerre
jbe@dst.dk
39 17 36 77

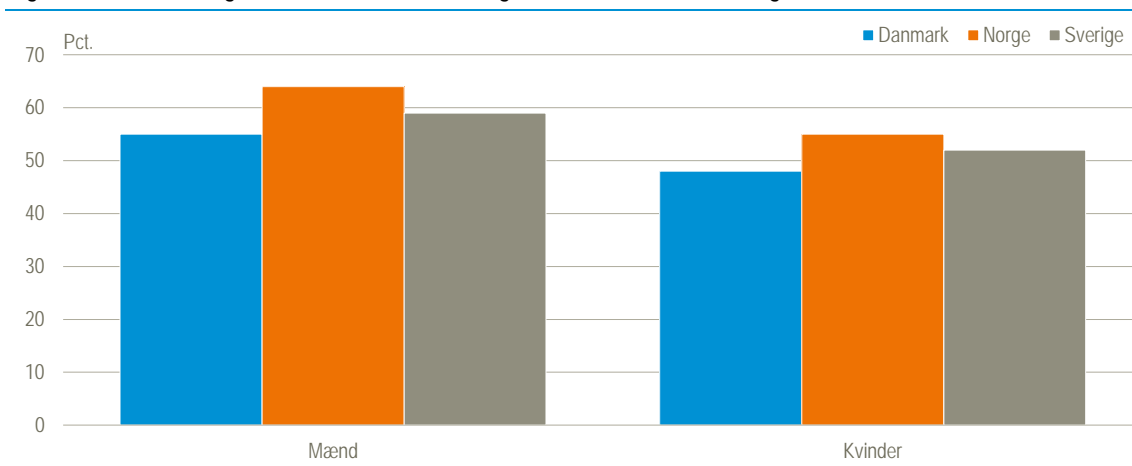
Laust Hvas Mortensen
lhm@dst.dk
39 17 32 18

Ikke-vestlige udlandsfødte har lavere beskæftigelse i Danmark

I Danmark er beskæftigelsen blandt personer, som er født i ikke-vestlige lande, lavere end i Sverige og Norge. Dette gælder både, når der kigges på mænd og kvinder, jf. figur 1.

Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen blandt ikke-vestlige udlandsfødte i Danmark, Sverige og Norge kan blandt andet skyldes, at grupperne er sammensat forskelligt, så fx nogle nationaliteter særligt findes i ét af landene. For eksempel er personer født i Filippinerne en stor gruppe i Norge, mens Sverige har modtaget mange indvandrere fra Jugoslaven. Forskellen i beskæftigelsen kan også skyldes en forskellig udvikling på arbejdsmarkedene i landene.

Figur 1 Beskæftigelsesfrekvens for ikke-vestlige udlandsfødte mellem 20 og 64 år. 2014

Boks 1. Definition af indlands- og udlandsfødte

En *udlandsfødt* er en person, der bor i Danmark, Norge eller Sverige, men som er født i udlandet. En *indlandsfødt* er en person, der er født i Danmark, Norge eller Sverige. Definitionen indeholder hermed både personer, der efter Danmarks Statistiks traditionelle herkomstdefinition klassificeres som personer af dansk oprindelse og efterkommere.

Til forskel fra Danmarks Statistiks øvrige opgørelser anvender denne analyse ikke Danmarks Statistiks traditionelle herkomstdefinition, der dækker over personer af dansk oprindelse, indvandrere og efterkommere. Det skyldes, at herkomstdefinitionen ikke er sammenlignelig på tværs af Danmark, Norge og Sverige. I den forbindelse skal det bemærkes, at gruppen af udlandsfødte inkluderer flere personer end den traditionelle herkomstdefinition af indvandrere, der udover fødeland inddrager oplysninger om forældrenes statsborgerskab og fødeland.

Analysen er udarbejdet på baggrund af registerdata for befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet i november 2014 i Danmark, Norge og Sverige. Til analysen har Statistisk Sentralbyrå i Norge og Statistiska Centralbyrån i Sverige stillet data til rådighed for Danmarks Statistik.

Hvilket land kommer de ikke-vestlige udlandsfødte fra?

De ikke-vestlige lande, hvorfra der har været en betydelig indvandring til Danmark, Norge og Sverige, er særligt Afghanistan, Bosnien-Hercegovina, Irak, Iran, Somalia, Syrien, Thailand og Tyrkiet.² Det er disse indvandringslande, som der fokuseres på i resten af denne analyse.

Med undtagelse af indvandrere fra Thailand og Tyrkiet er en stor del af indvandrerne fra disse lande historisk set kommet til Skandinavien som flygtninge. For nogle af landene, såsom Irak og Iran, er indvandringen til Skandinavien foregået over en længere periode, mens indvandringen fra særligt Syrien er tiltaget kraftigt over de seneste år.

Selv når man ser på de ikke-vestlige indvandrergrupper, som er almindelige i Danmark, Sverige og Norge, er gruppernes relative størrelse ikke er ens. Eksempelvis udgør irakere i Sverige en dobbelt så stor andel af de ikke-vestlige udlandsfødte som i Danmark og Norge. Desuden udgør somaliere en markant større andel af ikke-vestlige udlandsfødte i Norge i forhold til Danmark,

² Personer fra disse lande udgør henholdsvis 42 pct. af alle ikke-vestlige udlandsfødte i Danmark, 34 pct. i Norge, og 48 pct. i Sverige.

ligesom tyrkere udgør en større del af de ikke-vestlige udlandsfødte i Danmark end i Norge og Sverige.

Der er også store forskelle i de enkelte indvandrersgrupperes beskæftigelse i Danmark, Sverige og Norge. Fx er beskæftigelsesfrekvensen blandt syrere i Danmark ca. 14 pct., hvilket er markant lavere end i Sverige og Norge, jf. tabel 1. Eftersom sammensætningen af de forskellige indvandrersgrupper i Danmark, Sverige og Norge ikke er ens, kan det forklare en del af forskellen i beskæftigelsen blandt den samlede gruppe af ikke-vestlige udlandsfødte.

Tabel 1 Ikke-vestlige udlandsfødte mellem 20 og 64 år fordelt på fødeland. 2014

	Danmark			Norge			Sverige		
	Antal personer i befolkning	Andel af ikke-vestlige	Beskæftigelsesfrekvens	Antal personer i befolkning	Andel af ikke-vestlige	Beskæftigelsesfrekvens	Antal personer i befolkning	Andel af ikke-vestlige	Beskæftigelsesfrekvens
	Personer	pct.	Personer	Personer	pct.	Personer	pct.	Personer	pct.
Afghanistan	9 567	4	44	9 679	3	56	18 342	2	38
Bosnien-Hercegovina	14 554	6	51	11 454	4	71	49 176	6	73
Irak	17 754	7	37	18 132	6	47	104 016	13	47
Iran	12 854	5	47	14 426	5	60	58 912	7	63
Somalia	9 277	4	27	20 130	7	33	35 949	5	32
Syrien	7 470	3	14	3 698	1	28	47 355	6	31
Thailand	9 876	4	68	13 908	5	68	30 157	4	59
Tyrkiet	28 420	11	53	10 036	3	57	39 438	5	61

Hvor godt er ikke-vestlige udlandsfødte integreret på arbejdsmarkedet?

Til at belyse, hvor godt ikke-vestlige udlandsfødte er integreret på arbejdsmarkedet i Danmark, Norge eller Sverige, kan man sammenligne udlandsfødte fra samme fødeland. Hermed haves mere sammenlignelige grupper af ikke-vestlige indvandrere. I det følgende kigges derfor på forskellen i beskæftigelsesfrekvensen mellem indlandsfødte og udlandsfødte ('beskæftigelsesgabet') for hvert af de udvalgte indvandringslande.³

Figur 2 viser beskæftigelsesgabet i de otte udvalgte indvandringslande, hvor hvert punkt repræsenterer beskæftigelsesgabet for udlandsfødte i Danmark, Norge eller Sverige. Den lodrette linje ved værdien nul repræsenterer beskæftigelsen blandt de indlandsfødte. Jo tættere punktet for en given gruppe er på denne linje, desto mindre er beskæftigelsesgabet. Den grafiske størrelse af punktet afspejler indvandrersgruppens størrelse, mens den vandrette sorte linje viser forskellen i beskæftigelsesgabet mellem det skandinaviske land, der klarer sig bedst, og det land, der klarer sig dårligst.

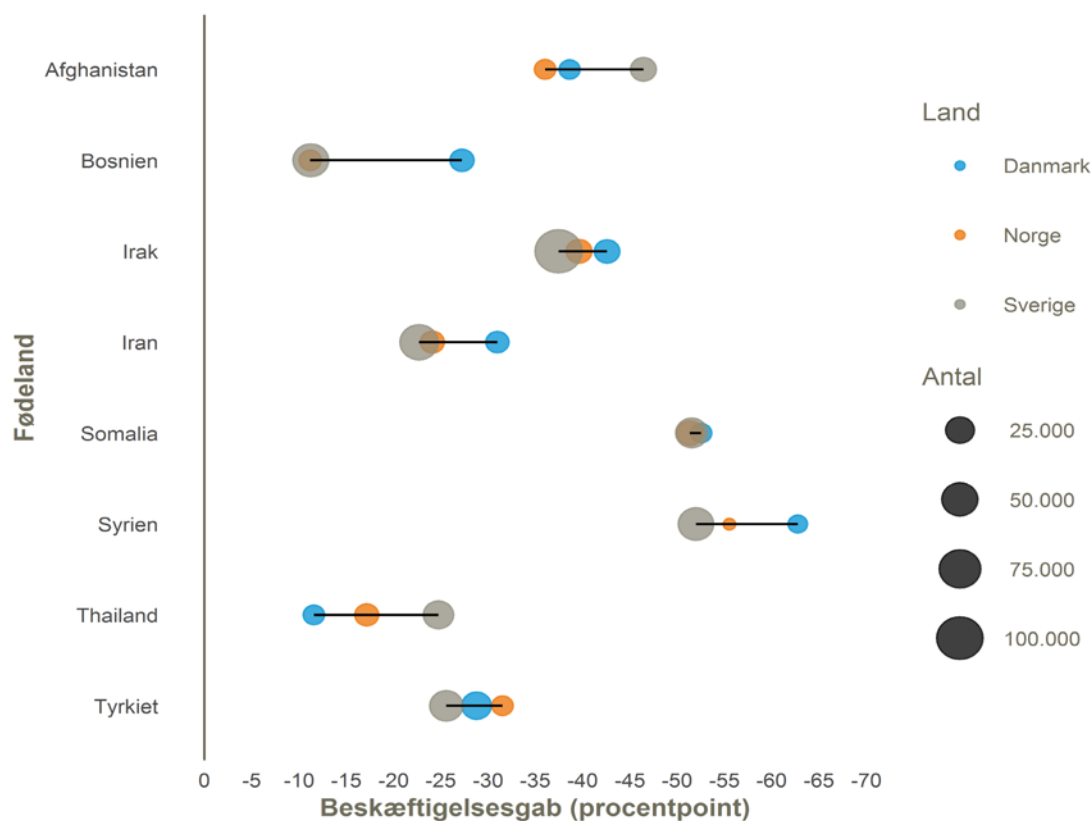
Med udtagelse af udlandsfødte fra Somalia, der klarer sig lige dårligt i alle tre lande, er der for alle indvandringslande mindst fem procentpoints forskel i beskæftigelsesgabet mellem det land, hvor beskæftigelsesgabet er mindst og det land, hvor beskæftigelsesgabet er størst.

Danmark klarer sig dårligst, når man kigger på beskæftigelsesgabet for personer, der er født i Bosnien-Hercegovina, Irak, Iran og Syrien. Sverige klarer sig dårligst på beskæftigelsen blandt udlandsfødte fra Afghanistan og Thailand, mens Norge klarer sig dårligst på beskæftigelsen blandt udlandsfødte fra Tyrkiet.

Ud af de udvalgte indvandringslande er det kun blandt udlandsfødte fra Thailand, hvor beskæftigelsesgabet er mindre i Danmark end i Sverige og Norge.

³ Ved hjælp af en såkaldt standardberegning korrigeres der også for, at ind- og udlandsfødte er forskelligt sammensat med hensyn til køn og alder. Det betyder, at køn og alder ikke kan forklare forskellen i beskæftigelsen mellem ind- og udlandsfødte.

Figur 2 Beskæftigelsesgab mellem indlandsfødte og udlandsfødte mellem 20 og 64 år. 2014

Anm.: Kategorien "Antal" angiver antallet af personer fra de udvalgte indvandringslande. Tallene er standardiseret for køn og alder med den indlandsfødte befolkning som reference.

Ovenstående opgørelse indikerer, at der i Danmark, Sverige og Norge er et potentiale i at få udlandsfødte bedre integreret på arbejdsmarkedet. For personer fra Bosnien-Hercegovina, Iran, Irak og Syrien er beskæftigelsesgabene større i Danmark end i Sverige og Norge, hvilket viser, at:

- Hvis Danmark klarede sig lige så godt som Norge, ville beskæftigelsen for personer født i *Bosnien-Hercegovina* være 16 procentpoint højere.
- Hvis Danmark klarede sig lige så godt som Sverige, ville beskæftigelsen for personer født i *Iran* være 8 procentpoint højere.
- Hvis Danmark klarede sig lige så godt som Sverige, ville beskæftigelsen for personer født i *Irak* være 5 procentpoint højere.
- Hvis Danmark klarede sig lige så godt som Sverige, ville beskæftigelsen for personer født i *Syrien* være 11 procentpoint højere.

Boks 2. Standardisering for alder og køn

Ikke-vestlige udlandsfødte har en anden alders- og kønsprofil end indlandsfødte, hvilket kan påvirke deres tilknytning til arbejdsmarkedet, da andelen i beskæftigelse hænger sammen med alder og køn. For at kunne sammenligne forskellen i beskæftigelsesfrekvensen mellem indlandsfødte og ikke-vestlige udlandsfødte, er det derfor nødvendigt at tage højde for alder og køn.

I denne analyse er fordelingen af køn og alder blandt ikke-vestlige udlandsfødte standardiseret til fordelingen hos de indlandsfødte. Det betyder, at køn og alder ikke kan forklare de forskelle mellem grupperne, som fremgår af figur 2 og figur 3. I den forbindelse skal det bemærkes, at der i standardiseringen ikke er taget højde for øvrige forhold såsom opholdstid i landet, personernes uddannelsesnivea og indvandringsbaggrund (flygtninge, familiesammenførte eller arbejdsimmigranter mv.).

Særligt i Sverige reduceres beskæftigelsesgab med opholdstiden

I figur 2 ovenfor betragtes udlandsfødte fra de enkelte indvandringslande under ét, dvs. uafhængigt af deres opholdstid i Danmark, Sverige og Norge. Den tid, personerne har opholdt sig i det land de er indvandret til, kan imidlertid have stor betydning for deres tilknytning til arbejdsmarkedet.

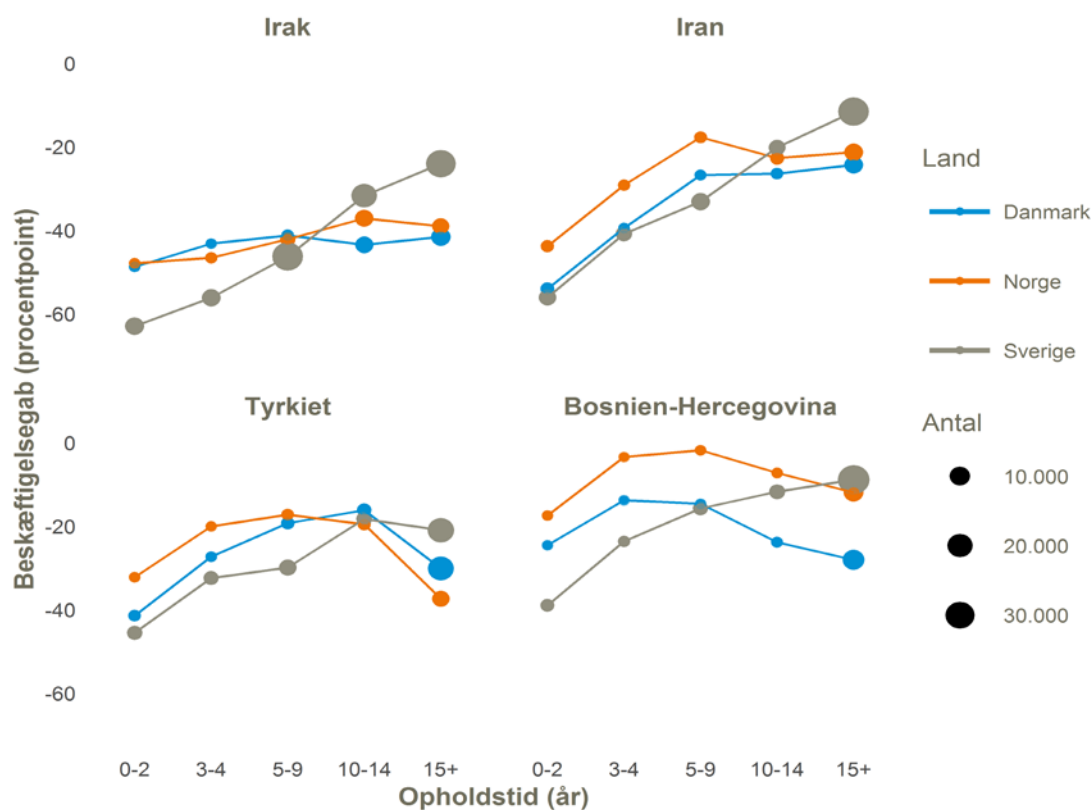
I det følgende kigges på, hvordan beskæftigelsesgab afhænger af opholdstiden for fire af de største grupper af ikke-vestlige udlandsfødte i Danmark, Norge og Sverige, hvilket er udlandsfødte fra Irak, Iran, Tyrkiet og Bosnien-Hercegovina.⁴ I denne sammenligning skal det bemærkes, at udlandsfødte fra Tyrkiet udgør en særlig gruppe, da de i modsætning til særligt irakere og iranere kun sjældent er flygtninge.

Figur 3 viser beskæftigelsesgab fordelt på opholdstid i Danmark, Sverige og Norge, og her ses det, at beskæftigelsesgab generelt reduceres med opholdstiden. Det afspejler, at beskæftigelsesfrekvensen for de udlandsfødte stiger. Tendensen ses særligt blandt udlandsfødte i Sverige, mens den er mindre markant for Danmark og Norge.

For irakere i Danmark er beskæftigelsesgab nogenlunde uændret på tværs af opholdstiden, og for udlandsfødte fra Bosnien-Hercegovina er beskæftigelsesgab for personer med ophold i Danmark i mere end 10 år det samme eller tilmed større end blandt personer, som kun har opholdt sig i Danmark i op til 2 år. Til sammenligning bliver beskæftigelsesgab i Sverige for disse to indvandrergrupper gradvist mindre i takt med opholdstiden.

Kigger man på iranerne, er beskæftigelsesgab for personer med opholdstid under 10 år stort set det samme i Danmark og Sverige, mens beskæftigelsesgab for iranere med mere end 10 års opholdstid er lavere i Sverige end i Danmark.

Figur 3 Beskæftigelsesgab mellem indlandsfødte og udlandsfødte mellem 20 og 64 år fordelt på opholdstid. 2014

Anm.: Kategorien "Antal" angiver udvalgte af personer fra de betragtede lande. Tallene er standardiseret for køn og alder med den indlandsfødte befolkning som reference

⁴ Det bemærkes, at opholdstiden registreres forskelligt i Danmark, Norge og Sverige. I Norge opgøres opholdstiden fra den første indvandring, mens den i Danmark og Sverige opgøres fra den seneste indvandring. Betydningen af denne forskel på resultaterne er formodentlig begrænset.

Det gælder således, at særligt i Sverige reduceres beskæftigelsesgab i takt med opholdstiden, og udlandsfødte med lang opholdstid har generelt en bedre tilknytning til arbejdsmarkedet i Sverige end i Danmark og Norge.

Der kan være flere forklaringer på, hvorfor indvandrere med længere ophold i Sverige i højere grad er i beskæftigelse end i Danmark. En forklaring kan blandt andet være, at der er strukturelle forskelle på arbejdsmarkedene imellem landene, som har betydning for beskæftigelsen for indvandrere. Det kan fx være, hvis det svenske arbejdsmarked i højere grad end i Danmark efterspørger ufaglært arbejdskraft, ligesom der også kan være forskelle i adgangen til og niveauet af de offentlige ydelser samt integrationsindsatsen i landene.

Derudover har høj- og lavkonjunkturer ramt landene på forskellige tidspunkter og i forskelligt omfang, hvilket også kan have haft en betydning for indvandrernes beskæftigelse.